

low stability. Further the necessity of performing three-year and five-year average indicators is suggested. The article presents annual and three-year average production indicators within 1995-2013, using which the food supply safety of the country is being explained. The analysis of crop yield indicators within the last 48 years also includes five-year average crop indicators. On their basis four phases of the wheat yield dynamics are explained: recovery, expansion, recession and depression.

In agriculture, unlike other sectors of the production cycle is very long. The cultivation of winter crops, for example, it is more than 300 days. However, given the significant proportion of work in progress in the industry, due to the presence of young perennial plants in crop (the period of administration fruiting reaches 4-7 years) and young cattle in livestock (during the introduction to the main herd - about two years), in addition to the annual legitimate use in the analysis and average annual economic activity.

Sliding Average Indicators allow more objectively evaluate the results obtained, to some extent neutralize the impact on the results achieved climatic conditions and other environmental factors. In other words, the performance of the calendar year may not reflect the impact of factors internal and external environment as it is on the strength of a sliding average annual data. In addition, the analysis of moving average, for example, shaken, crop yields in the dynamics of a few decades to help the researchers to identify the phase change of the index, resulting in easier prediction of the test indicator for the future.

Key words. *Crop yield, wheat, stability, average annual indicators, multiple year-average, dynamics, analysis.*

УДК 322.1

О.А. Беззубченко

МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО: СУТНІСТЬ, ФОРМИ ТА ПРОЦЕС РЕАЛІЗАЦІЇ

У статті досліджено сутність процесу міжрегіонального співробітництва у співставленні з транскордонним та міжтериторіальним співробітництвом. Визначено передумови включення регіонів до цього процесу. Для поступової скоординованої діяльності регіональних виконавчих органів влади в процесі пошуку та впровадження відповідних форм міжрегіонального співробітництва запропонована поетапна модель процесу реалізації міжрегіонального співробітництва.

Ключові слова: *міжрегіональне співробітництво, регіон, конкурентоспроможність, розвиток, регіональна політика.*

Дослідження міжрегіональних зв'язків на сучасному етапі розвитку світового господарства в цілому, та окремих національних економік є надзвичайно актуальним. Особливо, з огляду на те, що міжрегіональні зв'язки виступають вагомим чинником, що дає змогу регіонам забезпечити конкурентоспроможність шляхом активного впливу на його розвиток на макрорівні (інші чинники – природні, людські не піддаються формуванню у регіоні в найбільш короткі проміжки часу). Незважаючи на особливе значення, внутрішньо- та міжрегіональні зв'язки залишаються недостатньо дослідженими у практиці формування і розвитку конкурентних переваг регіону, що потребує розроблення наукових підходів до забезпечення шляхів їх зміцнення та розвитку.

Дослідженню питань міжрегіонального співробітництва та взаємовідносин прикордонних територій присвячено праці наступних провідних вчених: В. Андрійчука, П. Бельського, О. Гонти, М. Долішнього, Є. Кітовського, П. Луцишина, Н. Мікули, А.

Мокія, О. Оксанича, С. Писаренко, В. Поповкіна, С.Романова, О.Шаблія, М. Янків та інших.

Складнощі у розвитку інституту міжрегіональної співпраці регіонів різних країн пов'язані з функціонуванням різних моделей взаємодії органів влади країни з регіональними та одночасним недоліком у вивченні інститутів і механізмів міжрегіональної співпраці. Регіони будь якої країни, мають певний соціально-економічний потенціал, що пояснює їх активну участь у міжрегіональному співробітництві, яке реалізується в умовах зростаючої глобалізації та світової взаємозалежності, а також в умовах міжнародного поділу праці.

Проте дуже важливим є те, що саме розуміється під міжрегіональним співробітництвом, адже багато вчених визначають цю дефініцію в різній площині. Аналіз різних підходів до визначення сутності міжрегіональних зв'язків дозволяє систематизувати їх за наступною схемою.

Таблиця 1

Систематизація видів регіонального співробітництва

Рівень реалізації	Вид співробітництва	Сутність співробітництва
Внутрішній (національний)	Міжнародне співробітництво регіонів	Здатність регіону до активізації та ефективного використання лише його існуючого потенціалу [1]
Прикордонний	Транскордонне співробітництво	Спільні дії спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції визначеної їх національним законодавством [3]
Міжнародний	Міжтериторіальне співробітництво	Будь-яка спільна діяльність, спрямована на започаткування відносин між територіальними громадами або властями двох або більше Договірних Сторін, крім відносин транскордонного співробітництва між сусідніми властями, включаючи укладання угод про співробітництво з територіальними громадами або властями інших держав [2]

Внутрішній (національний) Зовнішній (міжнародний)	Міжрегіональне співробітництво	Взаємоузгоджені дії спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, мінімум двох регіонів, або декількох, як всередині країни так і за її межами, що не обов'язково мають спільні кордони, у межах компетенції визначеної їх національним законодавством.
--	--------------------------------	---

Таким чином, можна прослідкувати певну ієрархію відносин в межах зазначених зв'язків між регіонами та зазначити що певною мірою, поняття міжрегіонального співробітництва є найбільш широким серед понять, які входять до регіонального співробітництва, оскільки воно передбачає будь-які зв'язки, встановлені між регіонами, що належать до різних держав і включає в себе транскордонне співробітництво, відмінність якого полягає лише в необхідності наявності кордону між співпрацюючими територіями. [4, с. 62]

Сучасна практика регіонального розвитку явно демонструє тенденцію відокремленого розвитку територій. Регіони знаходяться в постійному стані боротьби за зовнішні ресурси, в основному за преференції від органів влади у вигляді дотацій та субвенцій. На думку широкого кола вчених, в умовах зростаючої конкуренції за всі види ресурсів проблема сталого конкурентоспроможного розвитку регіонів може бути вирішена виключно за рахунок розвитку механізмів колаборації між регіонами в різних сферах і галузях народного господарства та інноваційного розвитку[5].

Колаборація є недостатньо дослідженою, формою зв'язків і відносин між суб'єктами економіки знань, що швидко розвивається та привертає особливу увагу не тільки вчених і практиків у сфері економіки, але також політиків, юристів, соціологів, психологів, культурологів [6].

Потреба в міжрегіональному співробітництві виникає, коли перед регіонами постає проблема дефіциту ресурсів як для власного економічного розвитку чи зміцнення своїх конкурентних переваг, так і для їх розширення. Тому потреби регіонів в співробітництві можуть виступати як засадами для формування цілей міжрегіональної взаємодії. Внутрішньо регіональні зв'язки характеризують міру взаємодії підприємств регіону між собою та його інфраструктуру, яка визначає забезпеченість виробничих процесів фінансовими інститутами, зв'язком, транспортним сполученням, засобами масової інформації необхідними для отримання результативності виробничого процесу підприємств регіону й реалізації взаємодії між ними.

Розширення міжрегіонального співробітництва можливе за допомогою численних заходів, зокрема: розширення виробничої кооперації підприємств різних регіонів; розробки спільних інвестиційних проектів; спільні дії в фінансовій, консалтинговій, маркетинговій діяльності; систематичного обміну інформацією про потреби суб'єктів господарювання в інвестиціях; створення національної мережі міжнародних транспортних коридорів; проведення наукових досліджень і соціологічних опитувань із зазначеної проблематики, проведення конференцій, семінарів, зустрічей, круглих столів та інших організаційних заходів для прийняття узгоджених рішень.

Інтенсивність міжрегіональних зв'язків, сьогодні ще має слабку форму прояву, що вимагає пошук варіацій для їх реалізації. Тому, для забезпечення міжрегіональних економічних зв'язків в Україні необхідно розроблення в рамках регіональних стратегій

соціально-економічного розвитку основних пріоритетів державного регулювання в напрямках зміцнення ресурсного потенціалу регіонів та підвищення їх конкурентоспроможності.

Головною метою, що стоїть сьогодні перед державним регулюванням розвитку регіонів, залишається прискорення і підвищення ефективності соціально-економічного розвитку за рахунок комплексу фінансово-економічних, організаційних та інших заходів, в тому числі організації системи міжрегіональних зв'язків у галузі економіки, соціальної сфери, спільного вирішення екологічних та інших загальних і гострих для регіонів проблем. Для досягнення визначеної мети необхідно удосконалення системи взаємодії суб'єктів міжрегіонального співробітництва, до яких можна віднести державні і громадські структури, приватні підприємства (середній та малий бізнес), домогосподарства. Потрібна поступова скоординована діяльність регіональних виконавчих органів влади в процесі пошуку та впровадження відповідних форм міжрегіонального співробітництва.

Рис. 1. Процес поетапної реалізації міжрегіонального співробітництва

Для розвитку ефективних взаємовигідних, партнерських відносин в процесі реалізації міжрегіонального співробітництва потрібна чітка та поступова координація діяльності. Важливим є визначення саме тих проблем розвитку економіки регіону, які можна вирішити за рахунок міжрегіональної співпраці. При цьому не менш важливим є пошук регіонів, що мають не тільки спільні інтереси, а й можливості, відповідну інфраструктуру для сприяння досягнення поставлених цілей. Саме міжрегіональне співробітництво дає можливість використовувати партнерам з максимальною ефективністю ключові компетенції один одного. Таке співробітництво дає значний ефект завдяки об'єднанню ресурсних, фінансових, інвестиційних потенціалів і організаційних можливостей регіонів-партнерів. Також про перевагу міжрегіонального співробітництва свідчить той факт, що обраний регіон (чи регіони) – партнер (и) не обов'язково повинен мати спільні кордони та може знаходитися в іншій країні.

Тому, це розширює коло пошуку максимально вигідного партнера з точки зору цільової ідентичності та наявності відповідного стану соціально-економічного розвитку.

На сучасному етапі розвитку особливого значення набуває пошук ефективної моделі міжрегіонального співробітництва, спроможної результативно вплинути на реформування економіки регіону та досягнення позитивних перетворень в регіонах-партнерах. Тому у процесі удосконалення співробітництва країни з регіонами інших держав доцільно використовувати і правові можливості, закладені для цього у двосторонніх міждержавних угодах про співробітництво в окремих галузях. Практично основними суб'єктами міжрегіонального співробітництва з боку України є місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування. На нашу думку, для удосконалення механізму державного управління процесами міжрегіонального співробітництва в місцевих державних адміністраціях повинні бути створені структурні підрозділи з питань організації та управління міжрегіональною співпрацею. Це допоможе місцевим адміністраціям обмінюватись досвідом, здійснювати спільні заходи, отримувати необхідну інформацію тощо.

Не менш важливим етапом міжрегіонального співробітництва є розробка проекту реалізації міжрегіонального співробітництва. Саме на цій фазі здійснюється вибір найбільш пріоритетної сфери співробітництва та форми його реалізації. І відповідно відбувається створення відповідних структур, діяльність яких спрямована на регулювання процесу реалізації міжрегіонального співробітництва за обраними сферами. Наступним кроком є безпосередня реалізація та обов'язково системний безперервний моніторинг затверджених проектів міжрегіонального співробітництва, для виключення або мінімізації нескоординованості діяльності. Це також є важливою фазою реалізації міжрегіонального співробітництва для подальшого аналізу, який повинен включати широке коло методів всебічної оцінки, пошуку найбільш ефективних форм співробітництва, які в свою чергу буде втілено в концепції та стратегії подальшого розвитку регіонів-партнерів у довгостроковій перспективі.

Таким чином, стан соціально-економічного розвитку регіонів, відсутність системних заходів державної регіональної політики щодо зменшення регіональних диспропорцій вимагає поглиблення міжрегіонального співробітництва на основі впровадження ефективних організаційно-економічних моделей міжрегіонального співробітництва. Така співпраця має поступово замінити конкуренцію між регіонами та розглядатися як основа підвищення рівня їх конкурентоспроможності. Переваги міжрегіональної співпраці, її потенціал з огляду на стимулювання розвитку внутрішнього ринку, посилення економічної та соціальної єдності країни, сприятимуть активізації міжнародного міжрегіонального співробітництва, розширенню та поглибленню інтеграційних процесів.

Список використаної літератури

1. Державна регіональна політика України: особливості і стратегічні пріоритети: монографія / З.С. Варналій, В.Є. Воротін, В.С. Куйбіда, [та ін.]; за заг. ред. З.С. Варналія. – К.: НІСД, 2007.-768 с.
2. Протокол № 2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями // Практичний 173 поради державного службовця з організації регіонального співробітництва /уклад. Л.Л. Прокопенко, В.М. Берестяний, А.П. Лимар [та ін.]. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2007. – Вип. 1 : Нормативно-правова база співробітництва регіонів України та держав-членів Європейського Союзу. – 140 с.
3. Регіональна політика України: інституційно-правове забезпечення: зб. офіц. док./ за ред. З.С. Варналія. – К.: НІСД, 2004.-521 с.
4. Беленький, П.Формування та розвиток системи міжрегіонального та транскордонного співробітництва в Україні / П. Беленький, Н. Мікула //Регіональна економіка. – 2001. – № 3. – С. 61 – 73.
5. Morozova A. Modelling of the Virtual Macroregions in the Volga Region: Transport Aspect / A. Morozova, Ya. S. Matkovskaya, A.A. Rayushkina // World Applied Sciences Journal. – 2013. – Vol.27, No. 9. – С. 1183-1187.
6. Иншаков О.В. Коллаборация как глобальная форма организации экономики знаний / О.В. Иншаков // Экономика региона. – 2013. – № 3. – с. 38-45.
7. Татарченко О.М. Формування моделі розвитку міжрегіонального співробітництва / О.М. Татарченко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля №1 (208), 2014. – с. 145-149
Стаття надійшла до редакції 10.02.1015 р.

O. Bezzubchenko

INTER-REGIONAL COOPERATION: NATURE, FORM AND IMPLEMENTATION PROCESS

Regions of any country demonstrate certain social and economic potential that explains their active participation in inter-regional cooperation. The cooperation is implemented under conditions of growing globalization, global interdependence and of international division of labor.

It is essential to choose an adequate treatment of the term “interregional cooperation”, because scientists have different approach to determining this definition. The analysis of the approaches divides the definition into several groups: those of international cooperation, cross-border cooperation, inter-territorial cooperation, inter-regional cooperation.

Thus, the hierarchy within these cooperation between regions can be followed. It is obvious, that the concept of inter-regional cooperation is the widest among the concepts including any kind of regional cooperation, as it involves all the links established between regions both inside and outside a state. Cross-border cooperation is included as well, as it presupposes borders between the cooperating territories.

The state regulating the inter-regional development faces the following problems: to accelerate and increase the efficiency of social and economic development through a certain complex of financial, economic and management measures, including the organization of inter-regional relations both in economy and social live. Environmental problems can be added to the list. The goal can be reached improving the system of inter-regional cooperation that includes state and public structures, private enterprises (SME), and housekeeping. The gradual coordinated activities of regional executive authorities are highly needed when searching for implementation of appropriate regional cooperation forms.

The current socio-economic situation is described by the lack of systemic actions performed by the state to reduce regional disparities. It requires the deepening of regional

УДК 330.35.001.57

І.В. Тараненко

МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ КРАЇН НА ОСНОВІ СУКУПНОЇ ФАКТОРНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ

У статті розкрито зв'язок між економічним зростанням країн та факторами впливу – капіталом, працею та сукупною факторною продуктивністю за допомогою методів економічного моделювання. Побудовано макромодель економічного зростання для країн з подібними характеристиками інноваційного потенціалу. Для Румунії, Туреччини, України отримано прогнозні значення макроекономічних показників до 2030 р.

Обґрунтовано необхідність перетворення сукупної факторної продуктивності на провідний детермінант розвитку.

Ключові слова: *економічне зростання, сукупна факторна продуктивність, сценарії розвитку, прогноз, економічна модель.*

Постанова проблеми. Необхідність адаптації національних економік до умов глобальної нестабільності висунула на порядок денний пріоритети економічного зростання не тільки для країн, що розвиваються, але й для розвинутих країн. Саме здатність до довгострокового економічного зростання в мінливому високо турбулентному середовищі великою мірою визначатиме рівень конкурентоспроможності країн протягом ХХІ ст. Звідси випливає необхідність обґрунтування джерел довгострокового економічного зростання країн у сучасному глобальному контексті за умов ускладнення геополітичної ситуації, посилення невизначеності та нестабільності.

Водночас підхід до розв'язання зазначеної проблеми не може бути однаковим для країн та регіонів з різним рівнем економічного розвитку. Розвинуті країни фокусують увагу на новій якості економічного зростання, основу якого складають найсучасніші технології та глобальна інноваційна інтеграція, на соціальній та екологічній складових розвитку (соціальна інклюзивність, «зелена економіка»), на протидії глобальним ризикам та глобальній нестабільності. Країни, що розвиваються, насамперед мають забезпечити стійкі темпи довгострокового зростання на основі структурної перебудови економіки, удосконалення інститутів, підвищення рівня інноваційного потенціалу та його ефективного використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В наукових публікаціях вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема Г. Глухої, А. Задюї, Г. Колодко, Б. Кузика, Й. Шумпетера, Ю. Яковця [1–5] розкрито теоретико-методологічні основи економічного розвитку та зростання. У працях Г. Бекера [6], Дж. Гроссмана [7], Р. Лукаса [8], П. Ромера [9] здійснене моделювання впливу технологій та інноваційної діяльності на економічні процеси з урахуванням накопичення людського капіталу. Д. Арнольд, Х. А. Колі, Й. А. Шиф [10, с. 94] розробили моделі економічного зростання на базі концепції сукупної факторної продуктивності.

Сучасні моделі економічного зростання, а також можливі сценарії розвитку окремих країн та світової економіки в цілому висвітлено в роботах В. Гейця [11], О. Михайловської [12], Дж. Стигліца [13] та ін.

Втім роль окремих факторів, зокрема інвестиційно-інноваційної компоненти в економічному розвитку України, та перспективи економічного зростання з урахуванням